

РОЗДІЛ 2

Оцінка конкурентоспроможності регіонів України

Уже третій рік поспіль Фонд «Ефективне управління» аналізує конкурентоспроможність усіх 27 регіонів України за методологією розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму. За результатами трьох років можна аналізувати динаміку зміни показників і встановлювати закономірності й тенденції у розвитку регіонів. Дані щодо конкурентних переваг та бар'єрів розвитку кожного регіону формують базу для прийняття стратегічних рішень, які сприяють покращенню якості життя в регіоні, а також забезпечують правильний вибір найбільш оптимального місця для ведення бізнесу.

Індекс конкурентоспроможності регіонів України 2013 розрахований на основі статистичних даних за 2011-2012 роки та результатів опитування керівників компаній, який був проведений протягом січня-травня 2013 року.

ЗА ТРИ РОКИ ВСІ БЕЗ ВИНЯТКУ РЕГІОНИ ПОКРАЩИЛИ СВОЇ БАЛЬНІ ОЦІНКИ ІНДЕКСІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

За три роки Індекс в середньому по регіонах виріс на 0,14 бали, з 3,87 до 4,01 бала. У 2011 році середнє значення відповідало 96-му місцю з 142 країн (рівень Сербії та Монголії), в цьому році середня оцінка регіонів відповідає 88-мі місцю із 148 країн у глобальному рейтингу (рівень Камбоджі, між Боснією та Молдовою).

За три роки декілька регіонів значно просунулися вгору у рейтингу конкурентоспроможності регіонів України. Серед них АР Крим, позиції якої покращилися на 11 місць, Хмельницька область — підвищення на 7 місць, Одеська і Рівненська області, які піднялися на 5 місць. Разом з тим, позиції декількох областей значно погіршилися: Луганська та Миколаївська області втратили по 8 місць, а Волинська — 5 місць у національному рейтингу.

У 2013 році змінилась п'ятірка лідерів національного рейтингу конкурентоспроможності. Одеська область потрапила до першої п'ятірки і посіла 3-є місце, обігнавши Донецьку та Дніпропетровську області й витіснивши з першої п'ятірки Київську область. В результаті, у 2013 році п'ятірка лідерів виглядає наступним чином: місто Київ, Харківська область, Одеська, Донецька і Дніпропетровська області.

ЗА ТРИ РОКИ ПОЗИЦІЇ АР КРИМ ПОКРАЩИЛИСЬ НА 11 МІСЦЬ, ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ — НА 7 МІСЦЬ, ОДЕСЬКОЇ І РІВНЕНСЬКОЇ — НА 5

П'ятірка аутсайдерів також зазнала певних змін. У цьому році Херсонська область покращила свої позиції та обігнала Кіровоградську, яка в результаті посіла останнє місце серед 27 регіонів України. П'ятірка ж регіонів, які замикають рейтинг, в цілому залишилась попередньою: Чернігівська, Тернопільська, Житомирська, Херсонська і Кіровоградська області.

ЗА ОСТАННІ ТРИ РОКИ ЛУГАНСЬКА ТА МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТІ ВТРАТИЛИ ПО 8 МІСЦЬ У РЕЙТИНГУ, ВОЛИНСЬКА — 5

Таблиця 2.1	Середні результати регіонів України за Індексом конкурентоспроможності регіонів та його складових за останні 3 роки		
	2011	2012	2013
Індекс конкурентоспроможності регіонів України	3,87	4,00	4,01 ↑
Інституції	3,69	3,77	3,83 ↑
Інфраструктура	3,77	3,81	3,90 ↑
Макроекономічне середовище	4,03	4,52	4,20 ↓
Охорона здоров'я та початкова освіта	5,75	5,76	5,75 ↓
Вища освіта та професійна підготовка	4,45	4,49	4,55 ↑
Ефективність ринку товарів	3,79	3,94	4,12 ↑
Ефективність ринку праці	4,77	4,78	4,63 ↓
Рівень розвитку фінансового ринку	3,83	4,00	4,12 ↑
Технологічна готовність	2,95	3,10	3,11 ↑
Розмір ринку	1,91	2,10	2,21 ↑
Рівень розвитку бізнесу	3,81	3,89	3,96 ↑
Інновації	2,91	2,99	3,04 ↑

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Індекс конкурентоспроможності регіонів України, 2011–2013

Порівняно з країнами світу оцінка лідера українських регіонів — Києва — відповідає 51-му місцю серед 148 країн і знаходиться на рівні таких країн як Латвія, Казахстан, Італія. Оцінка Кіровограда, який замикає рейтинг, відповідає 99-му місцю у глобальному рейтингу. Близькі оцінки отримали Нікарагуа та Сальвадор.

ІНДЕКС КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МІСТА КИЄВА ВІДПОВІДАЄ 51-МУ МІСЦЮ СЕРЕД 148 КРАЇН І ЗНАХОДИТЬСЯ НА РІВНІ ЛАТВІЇ, КАЗАХСТАНУ ТА ІТАЛІЇ

За результатами 2013 року порівняно з 2012 роком 13 регіонів погіршили свої місця, 7 — покращили та ще 7 залишились на попередніх місцях. Середній бал Індeksu конкурентоспроможності регіонів України в цьому році склав 4,01 бала, що на 0,01 бала вище, ніж минулого року.

Порівняно з минулим роком середні оцінки регіонів виросли по дев'яти складових з дванадцяти. Середні оцінки впали для складових макроекономічного середовища та ефективності ринку праці.

Розрив за Індексом конкурентоспроможності в цілому між регіонами трохи збільшився. У балах, різниця між кращим та гіршим регіоном збільшилась на 0,01 бала до 0,56 бала. У термінах світового порівняння, минулого року різниця між кращим та гіршим регіоном складала 46 місць, а цього року — 48 місць. Разом з тим, за результатами 2013 року між регіонами значно скоротився розрив за оцінкою інституцій: різниця між кращою та гіршою оцінками зменшилась з 0,71 до 0,54 бала. Так само між регіонами значно скоротився розрив за ефективністю ринку товарів та за рівнем розвитку бізнесу. З іншого боку, між регіонами збільшується різниця в оцінках вищої освіти і профпідготовки та технологічної готовності.

МІЖ РЕГІОНАМИ ЗНАЧНО СКОРОТИВСЯ РОЗРИВ ЗА ОЦІНКОЮ ІНСТИТУЦІЙ

Між регіонами України зберігається суттєва різниця в оцінках інфраструктури (майже 2 бала), технологічної готовності (1,6 бала), вищої освіти та профпідготовки (1,2 бала) та інновацій (1,2 бала). Традиційно регіони значно відрізняються за розміром ринку через об'єктивні причини.

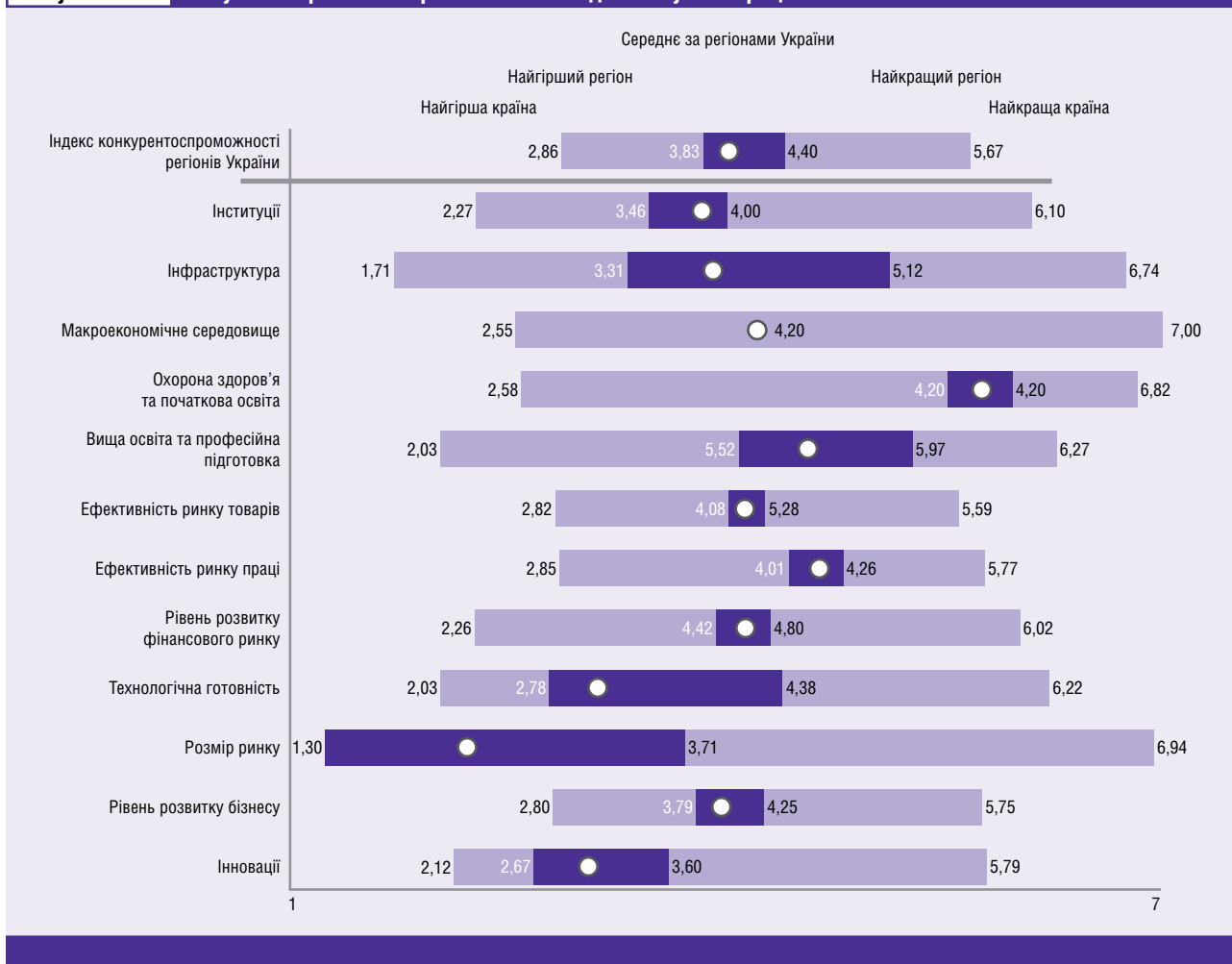
З іншого боку, скорочується розрив в оцінках регіонів за охороною здоров'я та початковою освітою, ефективністю ринків товарів і праці, рівнем розвитку фінансового ринку та рівнем розвитку бізнесу.

ЛІДЕРИ РЕЙТИНГУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ, ЯК І РАНІШЕ, — ЦЕ ВЕЛИКІ РЕГІОНИ З ДОБРЕ РОЗВИНЕНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ ТА СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ОСВИТИ, ТЕХНОЛОГІЧНО ПІДГОТОВЛЕНІ, З РОЗВИНЕНИМ БІЗНЕСОМ ТА РОЗВИНЕНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ ДЛЯ ІННОВАЦІЙ

Рівень розвитку інституцій у регіонах України традиційно є стримуючим фактором для зростання конкурентоспроможності. Середня оцінка регіонів України за складовою інституції (3,83 бала), нижча, ніж середня оцінка у світі (3,98 бала). При цьому вона вища, ніж оцінка інституцій у країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЕ; 3,75 бала) та США (3,59 бала). Інституції традиційно є проблемою для лідерів рейтингу. Оцінка Києва, який третій рік поспіль посідає останнє місце за цією складовою, відповідає 104-му місцю в глобальному рейтингу 148 країн (рівень Кот-д'Івуару). Кращу оцінку за інституціями цього року отримала Хмельницька область. Вона відповідає оцінці Грузії і 68-му місцю у глобальному рейтингу, що також не є конкурентною перевагою.

РЕГІОНИ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ У КІНЦІ РЕЙТИНГУ, МАЮТЬ ПОРІВНЯНО ГАРНІ ОЦІНКИ ЗА ІНСТИТУЦІЯМИ, ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я ТА ПОЧАТКОВОЮ ОСВІТОЮ, ЕФЕКТИВНІСТЮ РИНКУ ПРАЦІ

Разом з тим, за окремими показниками складової інституції всі регіони отримали гарні оцінки у світовому порівнянні. Так, оцінка прозорості роботи державних органів Хмельницької області (максимум серед регіонів) відповідає рівню Канади та Японії (15-е місце у глобальному рейтингу). Так само, за оцінками керівників бізнесу, у країні одні з найнижчих витрат бізнесу через загрозу тероризму у світовому порівнянні. За цим показником оцінка Кіровоградської області відповідає 6-му місцю у світі, на рівні Ісландії. Концентрація великого та високоефективного бізнесу позитивно вплинула на рівень розвитку приватних інституцій у Донецькій області: за ефективністю корпоративного управління оцінка регіону вища, ніж у Швейцарії, Канади та США та відповідає 11-му місцю в рейтингу 148 країн світу. Також можна виділити і загальні для регіонів проблеми. Це, в першу чергу, рівень захисту міноритарних акціонерів, за яким оцінка лідера серед регіонів (Хмельницька область) відповідає 96-му місцю у світі, а оцінка аутсайдера (Черкаська область) — 143-му з 148 країн на рівні Мавританії та Бурунді.

Рисунок 2.1 Результати регіонів України за 12 складовими у 2013 році

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Індекс конкурентоспроможності регіонів України 2013

Оцінка Донецької області за показником ефективності корпоративного управління вища, ніж у Швейцарії, Канади та США, і відповідає 11-му місцю в рейтингу 148 країн світу

Інфраструктура залишається конкурентною перевагою столиці не тільки серед регіонів України, але в порівнянні з 148 країнами світу — за підсумками 2013 року Київ ще більше випереджає середнє по Україні (на 30%), а його бал відповідає 32-му місцю у світі. Найгірша оцінка за цією складовою у Тернопільській області — 3,31 бала, що відповідає 101-му місцю у світовому рейтингу (рівень Румунії та Албанії). В середньому, оцінка інфраструктури регіонів України (3,9 бала) приблизно така ж, як і середня оцінка в країнах СНД (3,91 бала) та у світі (3,93 бала). При цьому українські регіони дещо відстають від країн Центральної та Східної Європи (3,99 бала). Рівень розвитку інфраструктури суттєво відрізняється між окремими регіонами країни. З іншого боку, у всіх регіонів країни високі оцінки якості залізничної структури та погані оцінки за якістю автодоріг та інфраструктури портів та повітряних перевезень. Наприклад, Харківська область за якістю залізничної інфраструктури посіла б 11 місце у глобальному рейтингу, що відповідає рівню Нідерландів.

У всіх регіонів країни високі оцінки якості залізничної структури та погані оцінки за якістю автодоріг та інфраструктури портів та повітряних перевезень

Третій рік поспіль найвищі оцінки регіони отримують за охорону здоров'я та початкову освіту. Цього року оцінки всіх регіонів вищі, ніж середньосвітові. Розрив між регіонами за цією складовою невеликий. Кращі оцінки за цією складовою отримали Київська область та ряд західноукраїнських областей: Чернівецька, Закарпатська й Тернопільська. Оцінка Київської області (5,97 бала) відповідає 48-му місцю серед 149 країн, рівень близькосхідних Оману, Тунісу та ОАЕ. Найгірші оцінки отримали сільськогосподарські Кіровоградська і Сумська області та промислові Запорізька й Дніпропетровська області. Оцінка Кіровоградської області (5,52 бала) відповідає 81-му місцю у світі — це рівень Таїланду й Марокко. Окремі показники цієї складової є проблемними для всіх регіонів країни. Середня оцінка поширеності ВІЛ/СНІД у регіонах знаходиться на рівні 78-го місця у світі, що в принципі порівнювано з оцінками Франції, Італії та Швейцарії, а ось оцінка Дніпропетровської області, яка посідає останнє місце за цим показником серед регіонів України, у світовому порівнянні відповідає 112-му місцю з 148 країн. Регіони України також відстають за захворюваністю на туберкульоз; середня оцінка відповідає рівню Шрі-Ланки — 88-

Рисунок 2.2 Середні оцінки регіонів України в 2013 році порівняно з країнами ЦСЄ та СНД

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Індекс конкурентоспроможності регіонів України 2013

му місцю у світі. Найвищий показник захворюваності на туберкульоз у Херсонській області, її оцінка відповідає 110-му місцю із 148 країн.

Оцінки всіх регіонів для складової «вища освіта та профпідготовка» порівняно високі. Ця перевага зберігається за рахунок кількісних показників охоплення вищою та середньою освітою. Найпроблемнішими показниками для всіх регіонів країни залишаються якість бізнес-школ та підвищення кваліфікації персоналу на робочому місці. Кращі бізнес-школи на думку керівників бізнесу знаходяться у Києві, хоча їх оцінки у світовому порівнянні відповідають лише 100-му місцю. Кращий регіон за підвищенням кваліфікації персоналу — Донецька область — посів би у глобальному рейтингу лише 118-е місце із 148 країн. Між регіонами трохи збільшився розрив в оцінках в цілому за складовою порівняно з минулим роком. У зіставленні з глобальним рейтингом різниця між лідером і останнім регіоном складає 60 місць. Найвищу оцінку отримали лідери рейтингу конкурентоспроможності регіонів України — Харківська область (5,28 бала), місто Київ (5,16 бала) та Одеська область (4,96 бала). Лідери в Україні посіли 6 високі 21-е і 27-е місця у світовому рейтингу, що відповідає рівню Японії та Литви відповідно. Кіровоградська (4,08 бала), Закарпатська та Чернігівська області замикають національний рейтинг за оцінкою вищої освіти та профпідготовки. Оцінка Кіровоградської області відповідає

81-му місцю серед 148 країн. Середня ж оцінка регіонів за цією складовою випереджає середньосвітову, а також середні результати в країнах СНД та ЦСЄ.

Високі показники з вищої освіти та профпідготовки зберігаються за рахунок кількісних показників охоплення вищою та середньою освітою. Оцінки якості освіти і підвищення кваліфікації персоналу залишаються дуже низькими

Оцінки ефективності ринку товарів українських регіонів традиційно невисокі. Середня оцінка 4,12 бала нижча за середню оцінку у світі (4,24 бала) і в країнах Центральної і Східної Європи (4,19 бала). При цьому ефективність ринку товарів у регіонах країни трохи вища, ніж в середньому в країнах СНД (4,08 бала). Лідером національного рейтингу в цьому році стала Одеська область, яка отримала 4,26 бала. У глобальному рейтингу така оцінка відповідає все ж не дуже високому 72-му місцю, таку ж оцінку має Португалія. Найнижча оцінка — у Тернопільській області (4,01 бала), у світовому рейтингу це рівень 101-го місця. Найпроблемнішими показниками складової ефективності ринку товарів є низька частка іноземної власності, інтенсивність конкуренції на ринку, а також обтяжливості митних процедур. Наприклад, оцінка частки іноземної власності в

Таблиця 2.2 Результати регіонів України за 12 складовими конкурентоспроможності у 2013 році

	Київ	Харківська	Одеська	Донецька	Дніпропетровська	Львівська	Київська	Запорізька	Полтавська	Севастополь	АР Крим	Рівненська	Хмельницька	Сумська	Івано-Франківська	Вінницька	Волинська	Черкаська	Миколаївська	Закарпатська	Луганська	Чернівецька	Чернігівська	Тернопільська	Житомирська	Херсонська	Кіровоградська
Індекс конкурентоспроможності регіонів України 2013	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Субіндекс А: Базові вимоги	1	3	2	7	16	14	5	15	12	4	6	9	19	22	21	17	18	20	10	13	23	8	11	24	27	25	26
Складова 1: Інституції	27	20	26	17	23	21	14	22	7	24	25	4	1	9	15	2	5	18	13	3	16	6	10	11	12	19	8
Складова 2: Інфраструктура	1	4	2	6	7	12	9	8	15	3	5	14	24	20	23	16	21	13	10	22	17	18	11	27	26	19	25
Складова 3: Макроекономічне середовище	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Складова 4: Охорона здоров'я та початкова освіта	14	15	11	19	26	6	1	24	10	16	12	8	7	25	5	18	9	13	23	3	17	2	22	4	21	20	27
Субіндекс В: Підсилювачі ефективності	1	2	4	5	3	6	7	8	9	22	18	12	11	10	15	17	16	13	21	19	14	24	23	25	20	26	27
Складова 5: Вища освіта та професійна підготовка	2	1	3	8	5	7	21	4	12	6	22	11	17	9	19	23	24	13	14	26	10	15	25	16	20	18	27
Складова 6: Ефективність ринку товарів	5	9	1	14	17	23	8	21	12	20	15	10	2	6	16	13	4	25	19	7	18	3	24	27	11	26	22
Складова 7: Ефективність ринку праці	8	3	13	19	16	10	12	23	22	20	26	6	1	18	4	7	9	11	21	17	25	15	2	14	5	27	24
Складова 8: Рівень розвитку фінансового ринку	24	4	23	5	6	13	15	9	3	21	17	2	7	1	20	14	8	12	27	11	22	18	10	16	19	25	26
Складова 9: Технологічна готовність	1	4	2	3	5	6	18	24	15	10	14	21	16	19	11	12	7	8	13	9	27	17	23	25	22	20	26
Складова 10: Розмір ринку	1	5	6	3	2	7	4	10	9	27	11	22	17	16	12	13	20	15	18	14	8	26	21	25	19	24	23
Субіндекс С: Фактори розвитку та інноваційного потенціалу	5	1	14	2	3	9	20	10	23	4	11	12	18	8	6	13	19	21	16	25	15	7	26	24	27	17	22
Складова 11: Рівень розвитку бізнесу	11	2	9	1	3	21	19	6	20	16	5	13	15	4	7	14	18	8	23	26	17	10	24	25	27	12	22
Складова 12: Інновації	5	1	14	2	3	6	20	15	21	4	16	11	19	10	7	12	18	25	9	24	13	8	26	23	27	22	17

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Індекс конкурентоспроможності регіонів України 2013

місті Києві найвища серед регіонів, але відповідає лише 114-му місцю серед 148 країн світу, а оцінка Кіровоградської області найнижча не тільки серед регіонів, але і в світовому порівнянні. Оцінка аутсайдера за інтенсивністю конкуренції на ринку — Чернігівської області — відповідає 132-му місцю із 148 країн.

Найпроблемнішими показниками складової ЕФЕКТИВНОСТІ РИНКУ ТОВАРІВ є НИЗЬКІ ЧАСТКА ІНОЗЕМНОЇ ВЛАСНОСТІ, ІНТЕНСИВНІСТЬ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ, А ТАКОЖ ОБТЯЖЛИВІСТЬ МИТНИХ ПРОЦЕДУР

Ефективність ринку праці, навпаки, висока у всіх регіонах України. Гірша оцінка серед регіонів все одно вища, ніж середня в світі і країнах ЦСЄ. Такі результати певною мірою пояснюються досить гнучким трудовим законодавством в Україні. У 2013 році найвищу оцінку за цією складовою отримала Хмельницька область, оцінка якої (4,80 бала) порівнювана з оцінками Японії та Барбадосу, які посідають 23-є і 24-е місця серед 148 країн. Найнижчу оцінку отримала Херсонська область (4,42 бала), при цьому її оцінка у світовому порівнянні висока — відповідає 56-му місцю у світі. Проблемними показниками цієї складової для всіх регіонів стали показники «витоку розумів». Попри те, що Київ отримав високі оцінки за здатність залучати професіоналів з-за кордону та інших регіонів України (1-е місце в Україні і рівень 31-го місця

у світі), його перше місце в Україні по утриманню талантів відповідає лише 90-му місцю у глобальному рейтингу. Найнижча оцінка за показником здатності утримувати таланти, яку отримала Запорізька область, відповідає дуже низькому 139-му місцю серед 148 країн. Така ж здатність утримувати таланти у Мавританії та Непалу.

Між регіонами країни зберігається невелика різниця у рівні розвитку фінансового ринку. Середня оцінка регіонів за цією складовою вища, ніж у світі, а також ніж у країнах США і країнах Центральної та Східної Європи. Найвища оцінка за складовою рівня розвитку фінансового ринку у Сумській області, її оцінка (4,26 бала) відповідає 56-му місцю у світі. Миколаївська область отримала найнижчу оцінку (3,92 бала), яка в глобальному рейтингу відповідає 75-му місцю. Незважаючи на порівняно високі загальні оцінки за складовою, за окремими показниками регіони отримали дуже низькі оцінки. Зокрема, у більшості регіонів низькі результати за доступністю венчурного капіталу. Запорізька область посіла перше місце в Україні за доступністю венчурного капіталу, але в світовому порівнянні це рівень 98-го місця. Найнижчу оцінку отримала Сумська область і вона відповідає 134-му місцю у світовому порівнянні.

Технологічна готовність — одна зі складових, за якими між регіонами країни існують істотні відмінності. Розрив становить більше півтора бала і в порівнянні з минулим роком трохи збільшився. Кращі оцінки за складовою технологічної готовності в рейтингу регіо-

нів отримали лідери національного рейтингу конкурентоспроможності. Беззастережне лідерство Києва серед регіонів України за складовою технологічної готовності (відрив від другого місця становить майже 1 бал) виглядає не настільки оптимістичним у глобальному порівнянні — це рівень 46-го місця, що відповідає рівню Хорватії та Угорщини. Останнє місце посіла Луганська область (2,78 бала). Ця оцінка відповідає 121-му місцю у глобальному рейтингу (рівень Болівії). Виходячи з середньої оцінки регіонів, технологічна готовність в регіонах України нижча, ніж в середньому у світі, а також нижча, ніж у країнах ЦСЄ та СНД. У всіх регіонів країни низькі оцінки за доступністю новітніх технологій: навіть оцінка лідера — Донецької області — відповідає тільки 111-му місцю у світі, а оцінка аутсайдера — Чернігівської області — найнижча у світі. Регіони також відстають за передачею новітніх технологій за допомогою прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Оцінки за цим показником одні з найгірших у світовому порівнянні.

ТЕХНОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ НИЖЧА, НІЖ В СЕРЕДНЬОМУ У СВІТІ, А ТАКОЖ НИЖЧА, НІЖ У КРАЇНАХ ЦСЄ ТА СНД

Найбільші відмінності між регіонами спостерігаються за складовими розміру ринку, що пояснюється об'єктивними факторами концентрації економічної діяльності в кількох регіонах країни. Лідирують за цією складовою найбільш конкурентоспроможні регіони країни, які одночасно є регіонами з великими внутрішніми і зовнішніми ринками. Найвищий бал за розміром ринку отримало місто Київ. Розмір ринку Києва можна порівняти з розміром ринку 66-ї економіки в глобальному рейтингу конкурентоспроможності — Кувейту. У середньому, розмір ринку регіонів України невеликий. Середній бал регіонів (2,21 бала) істотно нижчий, ніж середній розмір ринку у світі і в групах країн.

РОЗМІР РИНКУ КИЄВА МОЖНА ПОРІВНЯТИ З РОЗМІРОМ РИНКУ 66-Ї ЕКОНОМІКИ В ГЛОБАЛЬНОМУ РЕЙТИНГУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

За рівнем розвитку бізнесу середня оцінка регіонів України нижча від середньосвітових. Разом з тим вони вища за середні показники країн СНД та ЦСЄ. Різниця між оцінками регіонів невелика — не більше півбала. Регіони-лідери національного рейтингу конкурентоспроможності мають високі бали за цією складовою. Другий рік поспіль Донецька область є беззаперечним лідером за рівнем розвитку бізнесу в Україні, демонструючи високі результати і за світовими мірками — рівень 53-го місця у світі, чи Естонії, Чилі та Мексики. До прикладу, Польща розташувалася на 65-му місці, а Росія — на 107-му. Замикає рейтинг Житомирська область (3,79 бала, відповідає 89-му місцю у світі). Стимує зростання позицій регіонів за рівнем розвитку бізнесу недостатньо широкий ланцюжок доданої вартості і низький рівень розвитку виробничих процесів.

ДРУГИЙ РІК ПОСПІЛЬ ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ Є БЕЗЗАПЕРЕЧНИМ ЛІДЕРОМ ЗА РІВНЕМ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Оцінки регіонів за складовою інновацій в останні роки невисокі. Середня оцінка становить 3,04 бали з 7-ми, що відповідає рівню країн у другій половині рейтингу (91-е місце, рівень таких країн, як Камбоджа і Уганда). При цьому розрив між регіонами значний, близько бала. Різниця між кращим (Харківська область, 3,60 бала) і гіршим (Житомирська область, 2,67 бала) регіонами з інновацій становить 84 місця в термінах світового порівняння. Харківська область увійшла б до топ-50 найкращих країн з інновацій (рівень 47-го місця). Оцінки Житомира з інновацій відповідають рівню 128-го місця в світі (Грузія, Зімбабве і Мозамбик). У регіону найгірші в Україні оцінки за якістю науково-дослідних закладів і наявністю наукових та інженерних кадрів — оцінки обох показників знаходяться на рівні останньої десятки світового рейтингу. Найбільш критичними показниками, які стримують зростання оцінок з інновацій в регіонах, є кількість патентів і витрати компаній на НДДКР.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Всесвітній економічний форум постійно удосконалює методологію розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності з метою підвищення об'єктивності при порівнянні країн світу, а також з метою відповідності останнім глобальним тенденціям. У цьому році в структуру Індексу були внесені деякі зміни, в цілому не настільки кардинальні. З складової інституції був виключений показник «державні послуги на підтримку бізнесу». Два інших показники були розділені на два. Показник «вплив оподаткування» розділили на «вплив оподаткування на бажання інвестувати» і «вплив оподаткування на бажання працювати», а показник «витік розумів» розділили на показники здатності регіону залучати таланти і утримувати їх.

ОПИТУВАННЯ КЕРІВНИКІВ БІЗНЕСУ

Згідно з методологією ВЕФ, результати опитування керівників бізнесу складають дві третини показників у розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності — таке ж співвідношення використовується при розрахунку Індексу конкурентоспроможності регіонів України.

Як і минулого року, при складанні національного рейтингу було опитано більше двох тисяч керівників компаній у 24 областях України, АР Крим, містах Київ і Севастополь. Обсяг вибірки в кожному регіоні було визначено з урахуванням часток регіону в національному ВВП, у загальному обсязі зайнятих працівників по країні, а також в загальному обсязі промислового виробництва. У підсумку загальна кількість респондентів в окремому регіоні варіює від 53 до 126 осіб.

У межах одного регіону респонденти були розбиті по двох квотах: галузева приналежність і розмір (чисельність співробітників). Галузеві квоти формувалися з урахуванням структури регіональної економіки (внесок до ВРП та зайнятості). Квоти за розміром були визначені для трьох груп компаній: з чисельністю працівників до 50 осіб, від 51 до 250 і понад 250 осіб. Методом збору інформації є телефонні інтерв'ю з керівниками компаній. У період з січня по травень 2013 було проведено 2080 результативних інтерв'ю: 1910 інтерв'ю з компаніями нефінансового сектору і 170 — з компаніями фінансового сектору.